

УМОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ПІДПРИЄМСТВО

Розглядаються актуальні проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну. Аналізуються шляхи покращення інвестиційної діяльності в Україні. Досліджується роль іноземних інвестицій у системі фінансового забезпечення економіки України. Розглядається інституціональний аспект руху іноземних інвестицій в посткризовий період.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний процес, інвестиційна привабливість, глобалізація, інноваційна діяльність, фінансово-економічна криза.

Актуальність теми. В умовах трансформування ринкової економіки України дуже гострою є потреба в значних іноземних інвестиціях. Для більшості країн з перехідною економікою ефективно використаний іноземний капітал стає ключовим фактором їх розвитку. Звичайно, залучення іноземних інвестицій відіграє значну роль і в структурі пріоритетів української економіки. У результаті інвестування коштів в економіку збільшуються обсяги виробництва, розвиваються і рухаються уперед в економічному суперництві галузі на підприємствах. Іноземні інвестиції є провідним фактором при впровадженні у сучасні технології виробництва та управління, своєрідною «перепусткою» на світові ринки товарів та капіталів, дозволяючи при цьому компенсувати дефіцит національно грошових коштів.

Також можемо сказати, що іноземне інвестування є дуже важливим і на підприємствах, оскільки керівникам важко засновувати і розвивати підприємства за рахунок власних коштів, взяття кредитів і т.д., тому зараз широко почали застосовуватись іноземні інвестиції на підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема іноземних інвестицій є дуже актуальною на сьогоднішній день, тому їй присвячується величезна кількість статей у фахових виданнях та наукових збірниках, а також монографічних дослідженнях. Зокрема, це такі автори, як К. Палевода [6], В. Федоренко [8], І. Драган [9], З.Левченко [2], Л. Борщ [7], М. Туріянська [4] та інші. Найвідоміші зарубіжні науковці, що досліджували дану тематику: Р. Барроу [2], М. Джонка [4], Х. Лебенсатайна [5], Р. Нурксе [6], У. Шарпа [8] та інші. Окрім того, ці питання жваво обговорюються громадськістю, їм присвячується значна частина рішень виконавчої і законодавчої влади.

Мета дослідження. Виявити основні умови залучення та використання інвестицій на підприємствах, а також визначити можливі шляхи вирішення цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Іноземні інвестиції являють собою всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти інвестування іноземними інвесторами підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту. Іноземні інвестори є суб'єктами міжнародних економічних відносин, котрі вкладають власні та запозичені кошти в об'єкти інвестування [4].

Залучення іноземних інвестицій впродовж багатьох років є пріоритетним напрямом розвитку економіки України, який в умовах економічної кризи потребує особливої уваги з боку держави.

Переваги України щодо перспектив залучення іноземних інвестицій полягають в тому, що країна має великий внутрішній ринок, високий рівень кваліфікації трудових

ресурсів, наявний значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідне геополітичне розташування на перехресті торгових шляхів Європи й Азії.

Перевагами залучення іноземного капіталу в економіку України можуть бути досягнення науково-технічного прогресу, залучення передової зарубіжної техніки і технологій; набуття необхідного управлінського досвіду та передових методів організації виробництва; поліпшення структури експорту за рахунок підвищення якості і конкурентоздатності національних товарів; вирішення ряду невідкладних соціальних проблем [2, с. 31].

Надходження іноземних інвестицій життєво важливе для виходу з сучасної економічної кризи, подолання спаду виробництва та для покращення якості життя українців. Але при цьому необхідно пам'ятати, що інтереси українських підприємств, з одного боку, та інтереси іноземних інвесторів, з іншого, не співпадають. Українські підприємства зацікавлені у відновленні свого виробничого потенціалу та засвоєнні західної культури управління. Та зрозуміло, що іноземні інвестори зацікавлені в отриманні прибутків за рахунок великого внутрішнього ринку України, кваліфікованої та дешевої робочої сили та інше. Тому треба вирішувати цю задачу (заохочувати інвесторів, вкладати кошти в українські підприємства) за допомогою створення привабливих умов, тобто сприятливого інвестиційного клімату.

Державі приналежна головна роль у заохоченні іноземних інвесторів до вкладання коштів в українські підприємства. Це обумовлюється тим, що державний інвестиційний клімат визначає та впливає на інвестиційний клімат підприємств всієї країни.

Але заохочення іноземних інвесторів до вкладання коштів на конкретне підприємство – це „клопіт” самого підприємства. Адже сприятливий інвестиційний клімат країни лише допоможе звернути увагу інвесторів на можливість співпраці з її контрагентами, а для залучення інвестицій на підприємстві також повинен бути сприятливий інвестиційний клімат.

Сприятливий інвестиційний клімат підприємства є продуктом його інвестиційних конкурентних переваг, що поділяються на шість груп: структурні, ресурсні, технічні, управлінські, ринкові та ефективність функціонування самого підприємства [8].

До структурних інвестиційних конкурентних переваг належать виробнича структура підприємства, його місія, організаційна структура, спеціалізація виробництва, регулювання виробничих процесів, наявність кваліфікованого персоналу, відповідна нормативно-методична база [2].

Найважливіші з ресурсних інвестиційних конкурентних переваг – це можливість використання якісної дешевої сировини, облік та аналіз використання всіх ресурсів та оптимізація цього процесу.

До технічних переваг належать наявність на підприємстві патентів, сучасного устаткування та якості виготовленої продукції. Для іноземних інвесторів важливість цієї групи конкурентних переваг полягає в чітко визначеній перспективі розвитку об'єкта інвестування, а значить і в отриманні достатньо великого прибутку.

Управлінські інвестиційні конкурентні переваги полягають у наявності на підприємстві кваліфікованих менеджерів та у функціонуванні системи управління якістю продукції.

Ринкові інвестиційні переваги характеризуються доступністю ринків ресурсів для даного підприємства, його можливостями для завоювання або збереження лідируючого становища на ринку, ексклюзивність каналів розподілу та прогнозування політики ціноутворення, а також ринкової інфраструктури.

На даний момент не існує підприємств, які б мали всі групи інвестиційних конкурентних переваг у своєму активі. Головне – це мати ті переваги, що найбільше впливають на успішну роботу підприємства у даній галузі і при пошуку інвесторів робити акцент саме на них.

Отже, наявність інвестиційних конкурентних переваг відіграє провідну роль у визначенні рівня інвестиційної привабливості підприємств, оскільки інвестування передбачає подальший розвиток підприємства та його прибутковість, що є основним мотивом інвестора.

При формуванні сприятливого інвестиційного клімату підприємства не слід оминати увагою такі слабкі моменти, як урахування необхідності різного інвестиційного клімату для різних типів інвестицій, збалансування інтересів всіх учасників інвестиційного проекту, стабільність і достатню гнучкість самого інвестиційного клімату, забезпеченість сполучення інвестицій з інноваційними факторами розвитку, сприяння підвищенню кваліфікації працівників [3].

Таким чином, умови інвестиційної привабливості підприємства відіграють не останню роль у залученні іноземних інвестицій, тому що для цього мало лише наявності привабливого інвестиційного клімату держави. Саме організаційно-економічні умови всередині підприємства визначають, чи буде воно обране з-поміж інших підприємств даної галузі для реалізації інвестиційного проекту.

Не можна оминати увагою таку групу інвестиційних конкурентних переваг як ефективність функціонування самого підприємства, що виражається показниками доходу, інтенсивності використання капіталу, фінансовою стійкістю. Тому як на фінансово нестабільному підприємстві жоден з інвесторів не реалізовуватиме інвестиційні проекти. Інвестиції, перш за все, необхідні для досягнення наступних цілей:

- розширення та розвиток виробництва;
- недопущення надмірного морального і фізичного зносу основних фондів;
- підвищення технічного рівня виробництва;
- підвищення якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства;
- здійснення природоохоронних заходів;
- придбання цінних паперів і вкладення засобів в активи інших підприємств.

Основними напрямками інвестицій на промислових підприємствах України з погляду максимальної ефективності тепер і в найближчому майбутньому є [8]:

- поліпшення відтворювальної структури капіталовкладень, підвищення питомої ваги витрат на технічне переозброєння і реконструкцію діючих підприємств за рахунок зменшення питомої ваги нового будівництва у виробничій сфері;
- удосконалення технологічної структури капітальних вкладень, збільшення в їх складі питомої ваги устаткування;
- пріоритетне забезпечення капітальними вкладеннями прогресивних напрямів науково-технічного прогресу, які сприяють зниженню ресурсоемкості виробництва і підвищенню якості продукції;
- прискорення введення та використання інновацій на підприємствах;
- збалансованість інвестиційного циклу.

Таким чином, інвестиції є найважливішою економічною категорією і грають значущу роль як на макро-, так і на мікрорівні, в першу чергу для простого і розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку і на цій основі вирішення багатьох економічних і соціальних проблем. Також надходження іноземних інвестицій життєво важливе для виходу з сучасної економічної кризи, подолання спаду виробництва та для покращення якості життя українців. Але при цьому необхідно пам'ятати, що інтереси українських підприємств, з одного боку, та інтереси іноземних інвесторів, з іншого, не співпадають. Українські підприємства зацікавлені у відновленні свого виробничого потенціалу та засвоєнні західної культури управління. Та зрозуміло, що іноземні інвестори зацікавлені в отриманні прибутків за рахунок великого внутрішнього ринку України, кваліфікованої та дешевої робочої сили та інше. Тому треба вирішувати цю задачу (заохочувати інвесторів вкладати кошти в українські підприємства) за допомогою створення привабливих умов, тобто сприятливого інвестиційного клімату.

Важливою ініціативою уряду щодо стимулювання інвестиційного капіталу в українську економіку була «Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки». Програму було створено відповідно до вимог Указу Президента України «Про заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України», де створення позитивного інвестиційного клімату було визначено як один із головних пріоритетів як для національної, так і місцевої влади [1].

Основні положення державної програми мало чим відрізняються від загальних заяв уряду стосовно подальших реформ і серед головних завдань програми є: подальша дерегуляція та лібералізація економіки; завершення формування стабільної нормативно-правової бази; забезпечення прозорості процедур прийняття рішень центральним та місцевим органами виконавчої влади; удосконалення механізмів управління корпоративними правами; підвищення ефективності процедур банкрутства; реформа податкової системи; підвищення інвестиційної привабливості об'єктів приватизації; подальше проведення адміністративної реформи; зміцнення банківської системи; поживлення інвестиційної діяльності у спеціальних вільних економічних зонах; сприяння судовій реформі; створення додаткових стимулів для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки тощо [4].

На жаль, програма не містила конкретних заходів щодо упровадження кожного із завдань та чітких рамок їх виконання. Більше того, враховуючи політичні ризики, виконання програми ускладнилося.

Існують також підприємства з іноземними інвестиціями – це такі підприємства корпоративного типу, засновником (засновниками) та/або учасником (учасниками) якого (крім, резидентів) є іноземний інвестор (інвестори), а частка іноземних інвестицій у статутному фонді підприємства становить, не менше ніж 10% .

Підприємства за участю іноземного інвестора (інвесторів)

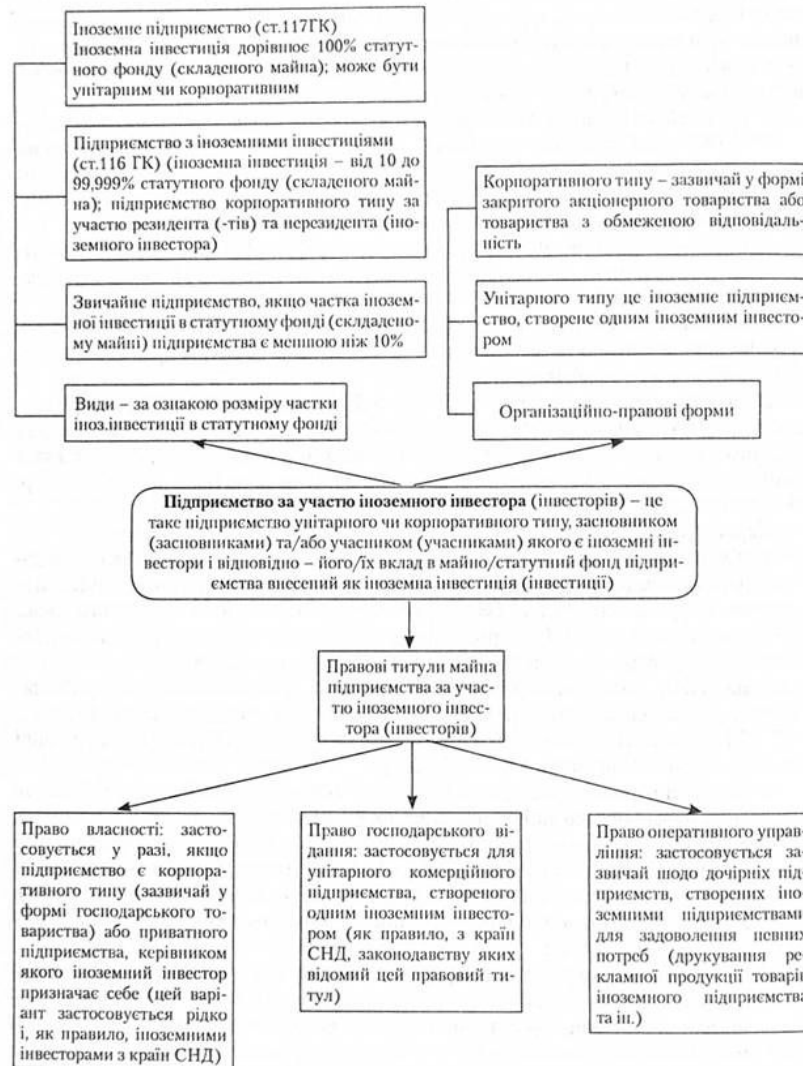

Рис. 1. Підприємство за участі іноземного інвестора (інвесторів)

Висновок. Зараз інвестиційні ресурси у світі – один з найвагоміших чинників економічного розвитку будь-якої країни. Інколи внутрішній потенціал держави є недостатнім для забезпечення необхідного рівня інвестиційних вкладень. Особливо потребує зовнішніх інвестицій економіка, що перебуває у стані трансформації, коли найбільш відчувається брак приватних та, звичайно, державних інвестиційних ресурсів.

Іноземні інвестиції – це не тільки фінансування капіталовкладень в економіку України, але й спосіб підвищення продуктивності та технологічного рівня українських підприємств. Розміщуючи свій капітал в Україні, іноземна компанія (інвестор) приносить із собою новітні технології, нові способи виробництва та прямий вихід на світовий ринок.

Тому на сучасному рівні економічного розвитку держава повинна здійснювати контроль за станом ринку, регулювати економічну, політичну та соціальну діяльність за допомогою різноманітних важелів і стимулів. Необхідно створити систему державного регулювання інвестиційними процесами, яка б працювала як з вітчизняними, так і з іноземними інвесторами, сприяла залученню капіталу, координувала співробітництво з міжнародними організаціями тощо.

Список використаної літератури:

1. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій у економіку України» № 108 від 22.02.2001 р.

2. Бутко А.Д., Шерстюк О.Л. Вплив нормативно-правового забезпечення на інвестиційну привабливість підприємств // Фінанси України. – 2004. – № 4.
3. Дедюк Т.Г. Інвестиційний клімат України / Т. Г. Дедюк // Економіка і держава. – 2009. – №1. – С. 31-33.
4. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Алеута. – 2003.
5. Зозуля Т.О. Міжнародне кредитування і формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні // Фінанси України. – 2000. – № 12.
6. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. – К.: МАУП, 2001.
7. Шосталь С.О. Джерела та напрямки залучення інвестицій в економіку України // Економіка та держава. – 2009. – №9. – С. 89-91.
8. Шаповалов О.В. Роль місцевих органів влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату в Україні // Фінанси України. – 2004. – №7.

ПОПАДЮК О.В., ПИЦУЛ А.В., ВАТАМАНЮК Т.В. УСЛОВИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ПРЕДПРИЯТИЕ

Рассматриваются актуальные проблемы привлечения иностранных инвестиций в Украину. Анализируются пути улучшения инвестиционной деятельности в Украине. Исследуется роль иностранных инвестиций в системе финансового обеспечения экономики Украины. Рассматривается институциональный аспект движения иностранных инвестиций в посткризисный период.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный процесс, инвестиционная привлекательность, глобализация, инновационная деятельность, финансово-экономический кризис.

POPADJUK O.V., PITSUL A.V., VATAMANJUK T.V. TERMS OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT IN THE ENTERPRISES

Actual problems of attracting the foreign investments to Ukraine are examined. The ways of improvement of investment activity in Ukraine are analysed. The role of foreign investments is investigated in the system of the financial providing of economy of Ukraine. The institutional aspect of motion of foreign investments is examined in a post-crisis period.

Keywords: foreign investments, investment process, investment attraction, globalization, innovation, financial and economic crisis.